

॥ अथ श्रीसाईसच्चरित ॥ अध्याय ३८ ॥

॥ श्रीगणेशाय नमः॥ श्रीसरस्वत्यै नमः॥ श्रीगुरुभ्यो नमः॥ श्रीकुलदेवतायै नमः॥
 श्रीसीतारामचंद्राभ्यां नमः॥ श्रीसद्गुरूसाईनाथाय नमः॥ सकलजगदानंदकरा।
 भक्तेष्टसंपादनतत्परा। चरणाश्रितत्रितापहरा। नमन गुरूवरा तव पायां॥१॥ प्रणतपाला
 परमउदारा। शरणागतभक्तोद्भारा। करावया लोकोपकारा। त्वां अवतारा धरियेलें॥२॥ जयजयाजी द्वैतदलना।
 जयजयाजी भक्तमनमोहना। जयजयाजी भवापहरणा। जय करुणाघना गुरूराया॥३॥ कोठील भाग्य आलें
 फळा। जेणें हे चरण पाहिले डोळां। भोगिला समागमसुखसोहळा। गेली ती वेळा परती न ये॥४॥ केवळ
 ब्रह्माची जी मूस। ओतुनी शुद्ध स्वरूपरस। आकारली जी मुर्ती सुरस। तीच कीं संतावतंस साई॥५॥
 साई तोचि आत्माराम। तोचि पूर्णानंदधाम। स्वयें अवाप्त सकलकाम। करीत निष्काम भक्तांस॥६॥
 जो सर्वधर्मविधारक। ब्रह्मक्षात्रतेज एक। तयांसह मृत्यूचा घोटक। लक्षण हें त्रोटक जयाचें॥७॥ जन्म-
 मरणादि संबंध। तोडी तडतडा जो हे बंध। तया मी जड अंध। साष्टांग वंदन करीतसें॥८॥ गताध्यायीं अति
 आवडीं। वर्णिली साईनाथांची चावडी। आतां ये अध्यायीं हंडी। परिसा अखंडित सुखदायी॥९॥ तान्हें बाळ
 खाऊं जाणे। काय खाऊं तें तें नेणे। दूध वा कवळ लावुनी भरवणें। काळजी ही घेणें मातेनें॥१०॥

१. ब्रह्मक्षात्रतेजासह मृत्यूलाही खाऊन टाकणारा (कठ. २/२५)

तेसीच माझी साईमाता। लेखणी लेववुनी माझिये हाता। लिहवुनी घेई हा प्रबंध आयता। आवडीं निजभक्तांकारणें ॥११॥ युगायुगाचें सिद्ध साधन। मानवधर्मशास्त्रीं वचन। कृतीं तप, त्रेतीं ज्ञान। द्वापरीं यज्ञ, दान कर्लीं ॥१२॥ सदा सर्वदा दानधर्म। क्षुधाशांती परम वर्म। अन्नदान नित्यनेम। कर्मांत कर्म हें आद्य ॥१३॥ होतां दोनप्रहरचे बारा। अन्नावीण जीव घाबरा। जैसें आपण तैसेंच इतरां। जाणील अंतरा तोचि भला ॥१४॥ आचारधर्मांमार्जी प्रधान। अग्रगण्य अन्नदान। पाहूं जातां तयाहून। कांहीं न आन श्रेष्ठत्वे ॥१५॥ परब्रह्मस्वरूप अन्न। त्यांतुनी भूतें होतीं निष्पन्न। अन्नचि जीवें जगाया साधन। अन्नांतलींन अवसानीं ॥१६॥ वेळीं अवेळीं येतां अतिथि। अन्नदानें सुखवावा गृहस्थीं। अन्नावीण जे माघारा लाविती। अचूक दुर्गती आमंत्रिती ॥१७॥ वस्त्रपात्रादिदानीं विचार। अन्नदानीं नलगे आधार। कोणी कधींही येवो दारावर। बरवा न अनादर तयाचा ॥१८॥ ऐसी अन्नदानाची महती। एतदर्थ प्रमाण श्रुती। म्हणुनी बाबाही अन्न संतर्पिती। लौकिकरीती आचरिती ॥१९॥ पैसा अडका इतर दान। अपूर्ण अन्नदानावीण। कायसे उडुगण शशीविहीन। शोभे कां पदकावीण हार ॥२०॥ षड्रसान्नीं जैसें वरान्न। पुण्यांत पुण्य अन्नदान। शिखर शोभे न कळसावीण। कमलविहीन सर तैसें ॥२१॥ भजन जैसें प्रेमावीण। कुंकमावीण सुवाशीण। सुस्वरावीण गाण्याचा शीण। तक्र अलवण अस्वादू ॥२२॥ त्यांतही व्याधिष्ट शक्तिहीन। अंध पंगू बधिर दीन। तयांला आधीं घालावें अन्न। आप्तेष्ट जन त्यामार्गे ॥२३॥ आतां बाबांच्या हंडीची कल्पना। साधारणतः श्रोतयां मना। व्हावी म्हणोनि

करितो यत्ना । जिज्ञासुजनाप्रीत्यर्थ ॥२४॥ मशिदीचिया अंगणांत । चूल एक मोठी रचीत । वरी विस्तीर्ण पातेलें ठेवीत । पाणी तें नियमित घालुनी ॥२५॥ कधीं 'मिठ्ठे चावल' करीत । कधीं पुलावा मांसमिश्रित । कधीं कणिकेचीं मुटकुळीं वळीत । वरान्नीं शिजवीत डाळीच्या ॥२६॥ कधीं करूनि कणिकेचे रोडगे । अथवा थापूनि कणिकेचे पानगे । सोडीत शिजत्या वरणांत अंगें । मुटकुळ्यांसंगें हळुवार ॥२७॥ मसाला वाटूनि पाट्यावरती । स्वयें करीत पाकनिष्पत्ती । मुगवड्या करूनि स्वहस्तीं । हळूच सोडिती हंडींत ॥२८॥ स्वर्गादि भुवनाचिया आशा । यज्ञार्थी करवुनीयां पशुहिंसा । ब्राह्मणही सेविती पुरोडाशा । सशास्त्र हिंसा ही म्हणती ॥२९॥ तैसेच मुल्लास आज्ञापून । करवुनी शास्त्रोक्त मंत्रोच्चरण । बाबाही करवीत अजाहनन । विधिविधानपुरःसर ॥३०॥ कधीं मोठी कधीं लहान । हंडीचे या प्रकार दोन । तियेमार्जीं शिजवुनी अन्न । करवीत भोजन अन्नार्थियां ॥३१॥ पन्नास जणां पुरेसें अन्न । पुरवी जी ती हंडी लहान । जियेंत शंभर पात्रें जेवून । उरे जें अन्न ती मोठी ॥३२॥ तदर्थ आपण वाणियाकडे । स्वयें जाऊनि ठरवीत आंकडे । उधारीची वार्ता न तिकडे । पैसे ते रोकडे हातावरी ॥३३॥ मीठ, मिरची, जिरें, मिरें । भाजीपाला नारळ खोबरें । स्वयें बाबा आणीत सारें । पूर्ण विचारें ठरवून ॥३४॥ स्वयें बैसूनि मशिदीतें । जातें मांडूनियां निज हातें । गहूं डाळ जोंधळियातें । बाबांनीं तेथें दळावें ॥३५॥ हंडीप्रीत्यर्थ मुख्य परिश्रम । बाबाच आपण करीत अविश्रम । मसाला वांटावयाचेंही कर्म । करीत कीं परम मनोभावें ॥३६॥ करावया सौम्य वा प्रखर । चुल्लीमाजील वैश्वानर । इंधनें हीं स्वयें खालवर । करीत वरचेवर बाबा ॥३७॥ डाळ घालूनियां भिजत । स्वयें पाट्यावर वाटूं

लागत। हिंग जिरे कोथिंबीर मिश्रित। खमंग बनवीत खाद्य स्वयें ॥३८॥ तिंबूनियां कणकीचे गोळे। करून सव्वा हात वेटोळें। लाटूनियां मग तें सगळें। करीत पोळे विस्तीर्ण ॥३९॥ जोंधळ्याचें पीठ आंत। पाणी घालून प्रमाणांत। करूनियां ते तक्रमिश्रित। आंबीलही करीत हंडींत ॥४०॥ तीही आंबील अवघियांतें। परमप्रेमें बाबा हातें। वाढीत इतर अन्नासमवेतें। अति आदरें ते समयीं ॥४१॥ असो हंडी शिजली पूर्ण। ऐसी नीट पारख करून। चुल्लीखालीं उतरून। मशिदीं नेऊन ठेवीत ॥४२॥ विधिपूर्वक मौलवीहस्तें। फात्या देववून त्या अन्नातें। प्रसाद पाठवीत म्हाळसापतीतें। आणीक तात्यातें आरंभीं ॥४३॥ मग तें शेष सकळ अन्न। बाबा वाढीत निजहस्तेंकरून। गरीब दुबळे तृप्त करून। सुख समाधान पावत ॥४४॥ ते अन्नार्थी यावत्तृप्ति। अन्न सेविती उल्लासवृत्ती। वरी बाबा आग्रह करिती। घ्या घ्या म्हणती प्रीतीनें ॥४५॥ काय तयांचें पुण्य गहन। जयां हें लाधलें तृप्तिभोजन। स्वयें बाबा ज्यां ओगरिती अन्न। काय ते धन्य भाग्याचे ॥४६॥ यथें सहज येईल आशंका। प्रसाद म्हणुनी बाबा लोकां। समांस अन्नही भक्तां अनेकां। निःशंक मनें कां वाटीत ॥४७॥ तरी या शंकेचें निराकरण। करावया न लागे शीण। जयांस नित्याचें मांसाशन। तयांसीच हें अन्न वाढीत ॥४८॥ आजन्मांत नाहीं सहवास। तया स्पर्शू न देती मांसास। कधींही न करिती हें साहस। प्रसादीं लालसा त्यां देती ॥४९॥ गुरू स्वयें प्रसाद देतां। सेव्यासेव्याचा विकल्प येतां। शिष्य पावे निजात्मघाता। अधःपातातें जाई ॥५०॥ या तत्त्वाची कोठवर जाण। जाहली आपुल्या भक्तालागून। म्हणोनि थट्टाविनोदेंकरून। बाबा हें आपण अनुभवीत ॥५१॥ ये अर्थीची अल्प वार्ता। आठवली जी लिहिता लिहितां। श्रोतीं परिसिजे

स्वस्थचित्ता । निजहितार्थालागून ॥५२॥ आली एकदां एकादशी । बाबा वदती १दादांपाशीं । “कोऱ्हाळ्याहुनी सागोतीशी । आणविशी कां मजलागीं” ॥५३॥ तदर्थ साईनीं रुपये काढिले । दादांपाशीं मोजूनि दिधले । “जातीनें जा” आज्ञापिलें । “तूंच हें केलें पाहिजे” ॥५४॥ नामें गणेश दामोदर । उपनाम जयांचें केळकर । जन जाणोनि ते वयस्कर । दादाच सर्व संबोधिती ॥५५॥ हरी विनायक साठ्यांचे श्वशुर । साईपदीं प्रेम अनिवार । ब्राह्मण ब्रह्मकर्मी आदर । आचारविचारसंपन्न ॥५६॥ करितां रात्रंदिन निजगुरूसेवा । धणी न पुरे जयांच्या जीवा । तयांस या आज्ञेचा नवलावा । नकळे वाटावा कैसेनी ॥५७॥ जयाचीं गात्रें अविकळ । जया पूर्वाभ्यासाचें बळ । तयाचें मन कधीं न चंचळ । बुद्धीही अचळ गुरूपदीं ॥५८॥ धनधान्यवस्त्रार्पण । हेंच नव्हे दक्षिणादान । गुर्वाज्ञेचें अनुष्ठान । गुरूसंतोषण दक्षिणा ॥५९॥ कायावाचामनादिकांची । करी जो कुरवंडी सर्वाची । अंतीं जो साधी गुरूकृपेची । प्राप्ती तयाची निजश्रद्धा ॥६०॥ मग ती आज्ञा वंदूनि शिरीं । कपडे करूनि आले सत्त्वरी । निघाले जाऊं त्या गांवावरी । तंव माघारीं बोलाविलें ॥६१॥ अरे ही खरेदी करावयास । कोणास तरी पाठवीनास” । म्हणाले “जाण्या-येण्याचा त्रास । उगी न सायास करावे” ॥६२॥ मग ती सागोती आणावयास । दादांनीं पाठविलें पांडू गड्यास । इतुक्यांत बाबा वदती दादांस । पहा त्या समयास काय तें ॥६३॥ पांडू निघाला जावयास । पाहुनी लागला तो रस्त्यास । राहूं दे म्हणती आजचादिवस । परतवीं तयास माघारा ॥६४॥ असो पुढें एक्या काळीं । आली हंडी बनविण्याची उकळी । चुलीवर “डेग

चढविली। सागोती रिचविली तिर्येत ॥६५॥ तांदूळ धुऊनि टाकिले तींत। यथाप्रमाण पाणी घालीत। लांकडें सारूनि खालीं चुलींत। बाबा तीं फुंकीत बैसले ॥६६॥ गांव सगळा त्यांना अंकित। कोणीही आनंदें बसता फुंकीत। परी बाबांच्या आज्ञेविरहित। चालेना हिंमत कवणाची ॥६७॥ अन्नही रांधूनि आणावयास। आज्ञाच करण्याचा अवकाश। परम सोत्कंठ साईचे दास। साईच उदास एतदर्थ ॥६८॥ उदास म्हणणें हेंही न सार्थ। स्वयंपाकीं जया स्वार्थ। तो इतरांतें कष्टवील किमर्थ। अन्नदानार्थ परकियां ॥६९॥ निजनिर्वाहा पोटापुरी। स्वयें जो मागे माधुकरी। हिंडे तदर्थ दारोदारीं। मागे भाकरी चतकोर ॥७०॥ तोच करावया अन्नदान। सोशील जेव्हां कष्ट आपण। तेव्हांच तयातें समाधान। राहीना अवलंबून कोणावरी ॥७१॥ शंभर पात्रांचा स्वयंपाक। होईल इतुकें पीठ कणीक। तांदूळ डाळ पाहुनी चोख। आणीत रोख बाबा स्वयें ॥७२॥ स्वयें सूप घेऊनि हातीं। वाणियाचे दुकानीं जे जाती। व्यवहारीं चोख असावें किती। जन हें शिकती जयाचेनी ॥७३॥ वस्तू स्वयें हाती घेऊन। करीत दरदाम कसून। कोणी जाऊं न शके छकवून। गर्व हरून जातसे ॥७४॥ ऐसा हिशेबीं आव घालिती। पैही न तेथें जाऊं देती। पांच मागतां दहा देती। दाम चुकविती हातोहात ॥७५॥ स्वयें कामाची मोठी हौस। दुजियानें केलें न चले त्यांस। न धरती कधीं कुणाची आस। परी न त्रास कवणाचा ॥७६॥ हें एक तत्त्व बाबांपाशीं। होतें जागृत अहर्निशीं। म्हणून या हंडीचे कार्यासी। साह्य न कोणाशीं मागत ॥७७॥ हंडीच काय धुनीच्या लगत। सर्पणाचे खोलीची भिंत। पूर्वभागाची तीन चतुर्थ। स्वहस्तरचित बाबांची ॥७८॥

महादू करी कर्दमगारा। बाबा थापी घेऊनि निजकरा। रचीत विटांच्या थरावर थरा। भिंती उभारावयास ॥७९॥ आणीक बाबा काय न करिती। मशीद आपण स्वयें सारविती। हातीं कफनी लंगोट शिवती। आंस न ठेविती कवणाची ॥८०॥ हंडींतुनी येतां वर। वाफा उसळत असतां भयंकर। अस्तनी सारूनि बाबा निजकर। घालूनि खालवर ढवळीत ॥८१॥ पाहुनी तपेलें खतखतलें। ढवळण्याचे योग्य झालें। नवल बाबा ऐसिया वेळे। अगाध लीले दावीत ॥८२॥ कोठें रक्तामांसाचा हात। कोठें तपेलें प्रखर रखरखीत। परी न भाजल्याची खूण यत्किंचित। न भयभीत मुखचर्या ॥८३॥ जो भक्तांचिया पडतां मस्तकीं। तात्काळ वारी त्रिताप समस्त कीं। तयासी कैसें दुखवावें पावकीं। महती न ठावुकी काय तया ॥८४॥ भिजली डाळ पाट्यावरती। घालूनियां स्वयें निवडिती। स्वयें वरवंटा घेऊनि वाटिती। मुगवड्या बनविती निजहस्तें ॥८५॥ मग त्या हंडींत हळूच सोडिती। खालीं न लागाव्या म्हणुनी घाटिती। तयार होतां हंडी उतरिती। प्रसाद वांटिती सकळिकां ॥८६॥ सकळिकां कां म्हणतील श्रोते। साईबाबा तों यवन होते। मग ऐसिया अधर्माचरणार्तें। जाहले करविते कैसेनी ॥८७॥ या शंकेचें एकचि उत्तर। धर्म आणि अधर्म विचार। साईपाशीं हें साचार। निरंतर जागत ॥८८॥ हंडींतील शिजलेले पदार्थ। घ्यावेत सर्वांनीं सेवनार्थ। ऐसा दुराग्रह यत्किंचित। साई न धरीत केव्हांही ॥८९॥ परी तो प्रसाद व्हावा प्राप्त। ऐसिया सदिच्छें जे जे प्रेरित। तयांची केवळ वासना पुरवीत। प्रपंच न करीत केव्हांही ॥९०॥

६. चिखलाचा गारा ७. विस्तवाने ८. भांड्याच्या तळाला ९. ढवळती.

शिवाय ठावी कोणास ज्ञाती। मशिदीं वसती यवन म्हणती। परी तयांची आचरिती रीती। पाहुनी जाती कळेना ॥९१॥ भक्त जयास देव मानिती। जयाच्या ते पदरजीं लोळती। तयाची अवलोकिती काय जाती। परमार्थप्राप्ती धिक् त्यांची ॥९२॥ इहामुत्रिं जो बाणला विरक्ती। विवेक वैराग्य जयाची संपत्ती। काय तयाची पहाणें जाती। परमार्थप्राप्ती धिक् त्याची ॥९३॥ धर्माधर्मातीत स्थिती। जयाची शुद्ध आनंदवृत्ती। काय तयाची पाहणें जाती। परमार्थप्राप्ती धिक् त्याची ॥९४॥ ऐसें हें बाबांचें चरित। मी तों गाईं निजसुखार्थ। असेल कोणा श्रवणाची आर्त। पुरेलही भावार्थ तयाचा ॥९५॥ असो या कथेचें अनुसंधान। राहिलें मार्गेंच पहा परतून। बाबा दादांस अनुलक्षून। वदती अवधान द्या तेथें ॥९६॥ खारा पुलावा आहे केला। पाहिलास कां कैसा झाला। दादांनीं उपचारार्थ नांवाजिला। हो हो चांगला म्हणुनी ॥९७॥ दादा पुराणे भक्त वरिष्ठ। स्नानसंध्या-नियमनिष्ठ। पाहती सदा शिष्टाशिष्ट। तयां न हें इष्ट वाटलें ॥९८॥ नाहीं कधीं दृष्टीं देखिला। नाहीं कधीं जिव्हे चाखिला। ऐसियास कैसा म्हणसी चांगला। म्हणती दादाला तंव बाबा ॥९९॥ काढ कीं रे डेगीचें झांकण। पहा कीं आंत हात घालून। मग स्वयें तयांचा हस्त धरून। खुपसिती आंतून डेगीच्या ॥१००॥ पुढें म्हणती हात काढ। पळा घे हा ताटांत वाढ। सोंवळ्याची न धरीं चाड। उगीच बाड मारूं नको ॥१०१॥ संत म्हणतील शिष्यास बाट। कल्पनाच ही आधीं अचाट। संत कृपेनें भरले घनदाट। तयांची वाट त्यां ठावी ॥१०२॥ खऱ्या प्रेमाची उठतां लहरी। माताही मुला घे चिमटा करीं। मग जें बाळ आरोळी मारी। तंव तीच धरी पोटासीं ॥१०३॥ अभक्ष्य भक्षार्थीं जयाचें मन। तयाची वासना करिती शमन।

तेंच करी जो मनाचें दमन। तयास अनुमोदन दे साईं॥१०४॥ ही आज्ञापालन-मीमांसा। जाई कधीं ती इतुकी कळसा। स्पर्शले जे न आजन्म मांसा। तयांचा भरंवसा डळमळे॥१०५॥ पाहूं जातां वस्तुस्थिती। ऐसिया भक्ता कवणाहीप्रती। कधीं न बाबा स्वयें प्रवर्तविती। उन्मार्गवर्ती व्हावया॥१०६॥ असो सन एकोणीसशें दहा। तया वर्षापूर्वीं पहा। योग हंडीचा वरचेवर हा। बहु उत्साहासमन्वित॥१०७॥ तेथून पुढें मुंबाशहरीं। दासगणूंची आली फेरी। साईंमाहात्म्य कीर्तनगजरीं। कोंदिलें अंतरीं सकळांच्या॥१०८॥ तेव्हांपासूनि बाबांची महती। कळूनि आबालवृद्धांप्रती। तेथूनि जन जाऊं लागती। शिरडीं न गणती तयांची॥१०९॥ पुढें पूजा पंचोपचार। नैवेद्याचे नानाप्रकार। सुरू झाले आहारउपहार। दुपारतिपार बाबांस॥११०॥ वरण भात शिरा पुरी। चपात्या चटणी कोशिंबिरी। नानाविध पंचामृत खिरी। अन्नसामग्री लोटली॥१११॥ यात्रा लोटली अपरिमित। जो तो दर्शना जाई धांवत। साईंचरणीं नैवेद्य अर्पीत। क्षुधार्त संतृप्त सहजेंच॥११२॥ होऊं लागले राजोपचार। ढाळूं लागले छत्रचामर। टाळ घोळ वाद्यगजर। भजकपरिवार वाढला॥११३॥ महिमा वाढला सर्वत्र। गाऊं लागले स्तुतिस्तोत्र। पुढें शिरडी जाहलें क्षेत्र। परम पवित्र यात्रार्थियां॥११४॥ तेणें हंडीचें कारण सरलें। नैवेद्य इतुके येऊं लागले। त्यांतचि फकीर फुकरे धाले। उरूं लागलें अन्न बहु॥११५॥ आतां कथितों आणीक कथा। परीसतां आनंद होईल चित्ता। आराध्य वस्तूचा अनादर करितां। बाबा निजचित्ता अप्रसन्न॥११६॥ करूनि कांहींतरी अनुमान। कोणी साईंस म्हणती ब्राह्मण। कोणी तया मुसलमान। ज्ञातिविहीन असतां तो॥११७॥ नाहीं जयाचें ठावठिकाण। कवण्या ज्ञातीं केव्हां जनन। कवण मातापिता हेंज्ञान।

मुसलमान ब्राह्मण वा॥११८॥ असता जरी मुसलमान। कैसें मशिदीत ^{१०}अग्न्याराधन। असते कां तेथ तुलसीवृंदावन। घंटावादन साहता कां॥११९॥ करूं देता शंखस्फोरण। सवादित्र कथा कीर्तन। टाळ घोळ मृदंगवादन। हरिनामगर्जन मशिदीं॥१२०॥ असता जरी मुसलमान। मशिदीत स्वयें बैसून। करूं देता कां गंधचर्चन। तेथ सहभोजन करिता कां॥१२१॥ असता जरी मुसलमान। असते काय सविंध कान। निजपल्लवचे दाम वेंचून। करिता कां जीर्णोद्धारण देऊळाचें॥१२२॥ धारण करिता कां स्नानोत्तर। महावस्त्र पीतांबर। उलट आराध्य दैवतीं अनादर। झालिया क्षणभर खपत नसे॥१२३॥ ये अर्थींची बोधक कथा। आठवली जी लिहितां लिहितां। सादर करितों अतिविनीतता। स्वस्थचित्ता परिसिजे॥१२४॥ पहा एकदां ऐसें घडलें। बाबा लेंडीहुनी परतले। मशिदीसी येऊनि बैसले। भक्त पातले दर्शना॥१२५॥ त्यांतचि बाबांच्या बहुप्रीतीचे। होते भक्तवर ^{११}चांदोरकर साचे। आले भुकेले दर्शनाचे। ^{१२}बिनीवाल्यांचे समवेत॥१२६॥ नमस्कारोनि साईनाथां। सन्मुख बैसले ते उभयतां। चालल्या असतां कुशलवार्ता। बाबा अवचितां रागावले॥१२७॥ म्हणती नाना तुजकडून। व्हावें कैसें हें विस्मरण। हेंच काय त्वां केलें संपादन। मजसवें दिन घालवुनी॥१२८॥ त्वां जी माझी केली संगती। अखेर तिची हीच कां गती। ऐसी कैसे भ्रमली मती। यथानिगुती मज सांग॥१२९॥ परिसोनि नाना अधोवदन। मनीं विचारिती कोपकारण। होईना कांहींही आठवण। मन उद्विग्न जाहलें॥१३०॥ चुकलें कोठें कांहीं कळेना। कोपास कांहीं कारण दिसेना। परी कांहीं

१०. धुनीची पूजा अथवा अग्निहोत्र ११. नानासाहेब चांदोरकर १२. नानासाहेबांचे साडू

तरी जाहल्याविना। बाबा न कोणा दुखविती ॥१३१॥ म्हणोनि बाबांचे पाय धरिले। बहुतांपरी विनविलें। अखेर नानांनीं पदर पसरिले। पुसिले भरले कां रागें ॥१३२॥ “वर्षानुवर्ष माझी संगती। असतां तुझी हे कां गती। काय झालें तुझिया मती।” बाबा वदती नानांतें ॥१३३॥ “कोपरगांवीं कधीं आलां। वृत्तांत काय वाटेसी घडला। मार्गांत मध्यें कोठें उतरलां। तांगा हांकिला कीं थेट ॥१३४॥ नवल कांहीं घडलें वाटे। साद्यंत परिसावें ऐसें वाटे। सांग पां झालें काय कोठें। असो मोठें सान वा” ॥१३५॥ ऐसें परिसतां नाना उमजले। तात्काळ त्यांचें तोंड उतरलें। जरी बोलावया मनीं शरमले। तरी तें केलें निवेदन ॥१३६॥ लपवालपवी न चले येथ। मनांत केलें हें निश्चित। मग जें घडलें तें साद्यंत। नाना सांगत बाबांतें ॥१३७॥ असत्य चालेना साईंप्रती। असत्यें नाही साईंची प्राप्ती। असत्यें जाणें अधोगति। अंतीं दुर्गती असत्यें ॥१३८॥ गुरूवंचन महादुष्कृति। पापास नाही तया निष्कृती। जाणोनि नाना बाबांप्रती। घडलेलें कळविती साद्यंत ॥१३९॥ म्हणती प्रथम तांगा ठरविला। थेट शिरडीचा ठराव केला। गोदातटींचा ^३दत्त अंतरला। बिनीवाल्यांना त्यायोगें ॥१४०॥ बिनीवाले दत्तभक्त। लागतां दत्तमंदिर मार्गांत। उतरावें खालीं आलें मनांत। दर्शनार्थ दत्ताच्या ॥१४१॥ परी होती मजला घाई। मींच तयांतें केली मनाई। शिरडीहून परततां पाहीं। घेतां हें येईल दर्शन ॥१४२॥ ऐसा होऊनि उतावीळ। शिरडीस यावया होईल वेळ। म्हणोनि केली म्यां टाळाटाळ। भेट हेळसिली दत्ताची ॥१४३॥ पुढें करितां गोदास्नान। कंटक मोठा पार्यां रुतून। मार्गीं अत्यंत जाहला शीण। काढिला उपटून प्रयत्नें ॥१४४॥

तंव बाबा देती इशारा। “बरी ही नव्हे ऐसी त्वरा। सुटलासी कांट्यावरी तूं बरा। करूनि अनादरा दर्शनीं॥१४५॥ दत्तासारिखें पूज्य दैवत। असतां सहज मार्गीं तिष्ठत। अभागी जो दर्शनवर्जित। मी काय पावत तयासी”॥१४६॥ आतां असो हंडीची वार्ता। मशिदीमार्जीं साईसमवेता। काय ती अपराण्हभोजन-पावनता। भक्तप्रेमळता साईची॥१४७॥ माध्यान्हपूजा झालियावरती। प्रत्यहीं होतां बाबांची आरती। भक्तजन जंव माघारा परतती। उदी तंव देती समस्तां॥१४८॥ मशिदीचिया धारेवरती। बाबा येऊनि उभे ठाकती। भक्तगण अंगणीं तिष्ठती। चरण वंदती एकेक॥१४९॥ पायांवरी ठेवुनी डोई। जो जो सन्मुख उभाराही। तया एकेका भाळीं ते समयीं। लावीत साई उदीतें॥१५०॥ “आतां समस्तीं लहानथोरीं। जावें जेवाया आपुलाल्या घरीं”। वंदूनि बाबांची आज्ञा ही शिरीं। जन माघारीं परतत॥१५१॥ फिरतां मग बाबांची पाठ। पडदा ओढीत यथा परिपाठ। ताटावाट्यांचा खणखणाट। होई मग थाट प्रसादाचा॥१५२॥ साईकरस्पर्शें पूत। नैवेद्यशेष मिळावा परत। म्हणोनि मार्गप्रतीक्षा करीत। कित्येक बैसत अंगणीं॥१५३॥ येरीकडे निंबरानिकट। बाबा जंव बैसती करूनि पाठ। दोहीं बाजूंस पंक्तींचा थाट। आनंद उद्भट सकळिकां॥१५४॥ जो तो आपापला नैवेद्य सारी। साई समर्थांचिया पुढारीं। तेही मग एका ताटाभीतरिं। निजकरें करीत एकत्र॥१५५॥ तें बाबांच्या हातींचें शित। लाधाय पाहिजे भाग्य अमित। जेणें भोक्ता सबाहा पुनीत। सफल जीवित तयाचें॥१५६॥ वडे अपूप सांजोच्या पुरिया। कधीं शिखरिणी घारगे फेणिया। विविध शाका खिरी कोशिंबिरीया। बाबा मग बरविया एकवटती॥१५७॥ एणें विधी मग तें अन्न। बाबा करीत ईश्वरार्पण।

मग १४शामा१५नानांकडून। ताटें भरभरून वाढवीत॥१५८॥ पुढें एकेकास बोलावून। आपुलेपाशीं बैसवून। परमानंदें प्रीती करून। आकंठ भोजन करवीत॥१५९॥ खमंगघृतें जो सुखाडला। पोळीवरान्न इंहीं मिसळिला। ऐसा करूनि गोड काला। बाबा सकळांला वाढीत॥१६०॥ सेवितां हा प्रेमाचा काला। काय गोडी ब्रह्मानंदाला। भोक्ता बोटें चोखीत निघाला। अखंड धाला तृप्तीनें॥१६१॥ कधीं मांडे पूर्णपोळिया। कधीं पुरिया शर्करे घोळलिया। कधीं बासुंदी शिरा सांजोरिया। वाढिती गुळवरिया स्वादिष्ट॥१६२॥ कधीं शुभ्र अंबेमोहोर। तयावरी वरान्न सुंदर। घृत लोणकढें स्वादिष्ट रुचिर। शाखापरिकर वेष्टित॥१६३॥ लोणचें पापड आणि रायतें। नानापरींचीं भजीं भरितें। क्वचिदाम्लदधितक्रपंचामृतें। धन्य ते सेविते दिव्यान्ना॥१६४॥ जेथें भोक्ता श्रीसाईनाथ। भोजनाची त्या काय मात। भक्त तेथ आकंठ जेवीत। ढेंकरही देत तृप्तीचे॥१६५॥ ग्रासोग्रासीं समाधान। तुष्टि-पुष्टि-क्षुधानाशन। ऐसें तें गोड सुग्रास अन्न। परम पावन प्रेमाचें॥१६६॥ ग्रासोग्रासीं नाम समस्त। दिव्यान्नाच्या आहुती देत। पात्र अणुमात्र रितें न होत। ओगरिलें जात वरिचेवरी॥१६७॥ जया पक्वान्नीं जयां आसक्ती। प्रेमें वाढिती तयांस तीं तीं। कितीएकांस आग्रसीं प्रीती। रस त्यां वाढिती प्रीतीनें॥१६८॥ ऐसें हें अन्न वाढावयासी। नानासाहेब निमोणकरांसी। अथवा माधवराव देशपांड्यांसी। बाबा प्रतिदिवशीं आज्ञापीत॥१६९॥ तयांचाही नित्य नेम। नैवेद्य वाढणें हेंचि काम। तदर्थ करीत अति परिश्रम। परमप्रेमसमन्वित॥१७०॥ भात सुग्रास जिरेसाळी।

१४. माधवराव देशपांडे १५. नानासाहेब निमोणकर

जैसी मोगरियाची कळी। वरी तुरीची दाळी पिवळी। घृत पळी पळी समस्तां॥१७१॥ वाढितां ये आमोद घमघमीत। चटणियांसीं भोजन चमचमीत। अपक्व अरुचिर नाहीं किंचित। यथेष्ट निश्चित जेविती॥१७२॥ त्या स्वानंदताटींच्या शेवया। सप्रेम भक्तीचिया ^{१६}कुरडिया। शांतिसुख स्वानुभविया। वांचून जेवावया कोण ये॥१७३॥ ‘हरिरन्नं हरिर्भोक्ता’। हरीच रसाची चवी चाखिता। धन्य तेथील अन्न वाढिता। धन्य तो सेविता दाताही॥१७४॥ या सर्व गोडियेचें जें मूळ। ती एक निष्ठा गुरूपदीं प्रबळ। गोड नव्हे शर्करा गूळ। गोड ती समूळ श्रीश्रद्धा॥१७५॥ ऐसें नित्यश्रीर्नित्यमंगळ। खीर शिरा काल्याची चंगळ। पात्रीं बसल्यावर टंगळमंगळ। चाले न अंमळही तेथें॥१७६॥ परोपरीची पाकनिष्पत्ति। सेवुनी होतां उदरपूर्ती। विना-दध्योदन नाहीं तृप्ति। नसल्यास मागती तक्र तरी॥१७७॥ एकदां स्वच्छ तक्राचा प्याला। जो गुरुरायें निजहस्तें भरिला। प्यावया मज प्रेमें दिधला। म्यां जंव लाविला ओठास॥१७८॥ शुभ्र स्वच्छ तक्र दृष्टीं। पाहोनि जाहली सुखसंतुष्टी। लावितां तो प्याला ओष्ठीं। स्वानंदपुष्टी लाधलों॥१७९॥ आधींच पक्वान्नीं धालें पोट। तेथ हें होईल ^{१७}कैसेन प्रविष्ट। आशंका ऐसी घेतां क्लिष्ट। घुटका तो स्वादिष्ट लागला॥१८०॥ पाहोनि ऐसा मी संकोचित। बाबा अति काकुळती वदत। “पिऊन घे रे तें समस्त”। योग न हा परत जणूं गमला॥१८१॥ असो पुढें आलीच प्रचीती। तेथूनि पुढें दों मासांतीं। बाबा आपुला अवतार संपविती। खरेंच पावती निर्वाण॥१८२॥ आतां तया ताकाची तहान। भागवावया मार्ग न आन। विना साईकथामृतपान।

१६. तांदुळाच्या पिठाचा तळलेला वाटोळा पदार्थ १७. कसे

तेंच कीं अवलंबन आपुलें ॥१८३॥ हेमाड साईनाथांसी शरण । साईच देतील पुढां जें स्मरण । तेचि कीं होईल
कथानिवेदन । श्रोतीं निजावधान राखावें ॥१८४॥ स्वस्ति श्रीसंतसज्जनप्रेरिते । भक्तहेमाडपंतविरचिते ।
श्रीसाईसमर्थसच्चरिते । हंडीवर्णनं नाम अष्टत्रिंशत्तमोऽध्यायः संपूर्णः ॥

॥ श्रीसद्गुरूसाईनाथार्पणमस्तु । शुभं भवतु ॥